

EN EL V.º CENTENARI DE LA MORT DE TOMAS DE KEMPIS

II

HISTÒRIA ACTUAL DEL KEMPIS

Dialogant entre seglars sobre la necessitat que tots tenim de nodrir el nostre esperit amb la lectura d'algun llibre d'espiritualitat profunda i humana que ens animi a sotjar el sobrenatural en la vida corrent de tots els dies, hem pogut comprovar que són més del que podria aparenyar els qui amb freqüència llegeixen la *Imitació de Crist*, del V. P. Fra Tomàs de Kempis, canonge regular d'Agnetenberg. És clar que es tracta de persones d'edat madura, ja que la joventut fidel i devota dels nostres temps, amb el seu aire de renovació, que no critiquem, fa ben poca estima de la *Imitació* que ha estat pràcticament, des de que va aparèixer a principis del segle XVè. no solament el llibre del monjo, del religiós i del sacerdot, sinó també el llibre del seglar: de l'espòs, de l'adolescent, del vell, del comerciant, del militar, del metge, de l'home d'Estat, de l'obrere, de l'intellectual: el llibre de tots. Menys mal que aquest sensible bassiol aparegut inesperadament en la història actual del Kempis, és, en part, replanejat per prop d'un centenar d'edicions de *Camí* el «Kempis dels temps moderns» del que n'és autor Mons. Josep M.ª Escrivá de Balaguer, fundador de l'Opus Dei. En notes editorials d'aquest opuscle, també es diu que és el llibre de tots, i s'assegura que s'han de comptar per milions les persones —de les més diverses races i condicions socials— que han après en *Camí*, —aparegut amb aquest títol el 1939— a fer oració, a cercar i a tractar Jesucrist i reconeixen el caminant prop d'ells vers l'íntim Emaús de cada ànima.

De fet, dels 999 pensaments de què consta *Camí*, 15 es refereixen concretament a la *Imitació de Crist*.

En l'endemig, fa pena que, llibreries, per altra part, ben proveïdes de volums de totes les branques del saber humà, no tenen per a vendre ni un sol exemplar del Kempis. Si el llibreter concix la seva existència, que és el més freqüent, remet el possible comprador a les antigues editorials especialitzades en llibres de tema religiós; i això ho fa amb un to de grisa amabilitat, però molt més encara d'irònica admiració dient: Allà potser que el trobi. És a dir que a ell no li interessa pas el Kempis i no li dona cabuda en les estanteries de la seva llibreria, perquè la gent no el demana. Aquest lamentable desinterès pel Kempis, tant d'actualitat, facilita de re-top i eixampla el camí del bibliòfil, puig que li permet adquirir interessants edicions d'aquest llibre sense fer despeses de consideració. Molta gent se'n desprèn amb la facilitat i quasi complaença amb què hom es treu del davant una cosa inútil o passada de moda. Recentment hem estat invitats a examinar dos lots de llibres vells procedents de convents de Barcelona, i en cada un d'ells han aparegut Kempis en valuoses edicions.

I nogensmenys la *Imitació*, que conté implícita una estructuració de Teologia Moral amb la seva doctrina del fi de l'home, perfecció i elecció del

què és millor, continua essent un autèntic tresor espiritual, en el qual l'ànima desitjosa de salvar-se, qualsevulla que sigui el seu estat i formació, troba en ell les millors paraules de consol, d'orientació i de sosteniment en tots els problemes que, avui més que mai, es presenten en la pràctica de la vida cristiana.

No negarem pas que, de vegades, costa treure tot el profit del Kempis degut, en primer lloc, que les veritats proposades no sempre ho són segons els gustos i manera de dir les coses dels nostres dies, i, en segon lloc, que en ell formen un sol tractat —si bé homogeni en mig de la seva varietat— el *Despreci del món* i la *Imitació de Crist*. Si, a més d'això, hem de constatar que la devoció subjectiva de la *Imitació de Crist*, amb tendència humanista i individualista, resulta un xic parcial per contenir l'immens tresor de doctrina ascètica i mística del cristianisme, no és en detriment de l'obra, perquè sempre cal reconèixer que el llibre de Tomás de Kempis arriba a una profunditat de la doctrina angèlica a la qual ben poques obres del mateix ordre han pogut arribar.

Afortunadament bona part de les dificultats apuntades les trobem del tot evitades en «*La Imitación de Cristo, publicada con divisiones lógicas e índices por el Padre Carmelo Ballester Nieto, C.M.*» Es tracta de la coneguda versió castellana del P. J. E. Nieremberg, S.J. Presentada pel Excm. i Rvdm. Dr. Dn. Carmelo Ballester Nieto, bisbe de León, i després de Victòria, amb índex i divisions lògiques que subdivideixen els temes anunciats en els capítols i que a la vegada els agrupa, cosa que facilita al lector el nexce que els uneix. Aquest treball costós i delicat del Dr. Ballester, ademés de fer desaparèixer les principals dificultats que conté la lectura de la *Imitació* i de fer que la profunda i abundant doctrina de què està saturada apareixi clara i evident a tot lector, contribueix poderosament a sostenir viva l'actualitat del gran llibret de Tomás de Kempis. D'aquesta meritíssima versió en concixem dues edicions; la primera publicada per Editorial Pontificia, Federico Pustet, Madrid, 1934; i la segona per Editorial Luz, Madrid, 1963.

Com a treballs anteriors, també ben meritoris en ordre a coadjuvar a treure profit del Kempis, són els següents: «Índex de capítols de la *Imitació* acomodats a les peculiars necessitats dels fidels en ses diverses estats»; «Índex de capítols de la *Imitació* pels dies de recés i exercicis espirituals»; «Índex alfabètic per a les principals matèries de què tracta la *Imitació*». A tots aquests però, supera en gran manera el meritíssim treball anomenat *Guia pràctica* que, sortosament, es troba inclòs en la majoria de traduccions.

Tanmateix no n'hi ha pas prou amb què se'ns dongui resoltes les dificultats insinuades per a llegir amb tot profit la *Imitació*. Ens cal endemés, llegir-la amb puresa d'intenció, poc a poc, amb molta atenció i moltes vegades.

No vol pas dir això que la llengua de la *Imitació* estigui empapada de classicisme ciceronià; res no hi ha de més simple i fàcil que el seu vocabulari, del qual han estat curiosament exclosos els termes singulars i tècnics. Precisament, un dels seus trets més atractius es la forma sentenciosa,

concisa, mantinguda constantment. El ritme de les seves frases —la qual cosa ha motivat sens dubte el títol curiós *De musica ecclesiastica* que donen alguns manuscrits a la *Imitació*—, plau encara a les nostres oïdes. L'atenció que reclama la seva lectura no prové doncs, de l'estil en que fou escrita, sinó de la profunditat, la densitat o varietat de la doctrina.

Per als vigatans, han de tenir una especial força d'atracció envers aquest llibre clàssic de la literatura ascètica, el testimoni del Dr. Jaume Balmes i el de Sant Antoni M.ª Claret. Balmes el llegia cada dia, i el P. Claret va augmentar el Kempis amb el devotíssim *Relloige de la Passió de N. S. Jesucrist*, en una edició castellana apareguda a l'editorial de José Cuesta. Madrid, 1861.

El bisbe de Barcelona, Josep M.ª Urquinaona, obsequiava amb un exemplar del Kempis, valoritza amb el segell del bisbat, als Srs. Rectors de les Parròquies en record de la Santa Visita Pastoral. En la Biblioteca Central de l'Excma. Diputació Provincial de Barcelona, s'hi conserven els exemplars regalats als Srs. Rectors de Abrera (1879) i de La Batllòria (1880). Els dos exemplars són de la mateixa edició llatina de l'Editorial Subirana. Barcelona, 1868.

La devoció Kempista vigatana tanmateix ve de lluny. Vic, una de les 8 (1) poblacions catalanes en les quals s'hi ha editat el Kempis, compta amb dues edicions llatines, que foren estampades en els tallers de Maria Dorca. La fitxa completa de la primera és així: *Thomae a Kempis... De Imitatione Christi, Libri quatuor, Denuo ad Fidem autographi Anni M.CCC.XLI. Recensiti Per Heribertum Ros-weidum Soc. Jesu. Vici, ex of Mariae Dorca Vid. ejusque Filiorum, M.DCC.XCVI. 12.º (144 mm.) 4 fulls s. n. + 1 grab. Llicència (Barcelona) 25 Abr. 1780. D'aquesta edició se'n conserven dos exemplars en l'abans esmentada Biblioteca Central. Un d'ells porta escrit amb lletra coetània aquest ex-libris: «Pau Malipá pescador», «Unus ex-libris Pauli Vaques Moralistæ». La segona edició vigatana del 1798, és una reimpressió de la primera, la fitxa de la qual la devem a l'amic Dr. Miquel S. Salarich Torrents.*

La publicació d'edicions del Kempis ha seguit una inigualada trajectòria ascendent des de principis del segle XV fins els nostres dies. Concretament, d'aquest últim període, és a dir, del 1900 al 1971, en tenim d'enregistrades 216 edicions, i cal pensar que segurament és molt crescut encara el nombre de les que ens són desconegudes, malgrat que hem procurat estar a l'estaqueta en aquest afer d'amplíssims horitzons. Tampoc tenim referència de cap possible edició de data posterior al 1968, el que no deixa d'ésser un reflexe i testimoniatge de l'actual refredament Kempista que abans hem comentat.

La relació cronològica de les edicions aparegudes en el que va de l'actual segle i que tenim enregistrades fins al moment d'escriure aquesta nota, és com segueix:

(1) Aquestes poblacions, per ordre alfabètic, són: Barcelona, Badalona, Figueres, Girona, Igualada, Lleida, Tarragona i Vic.

<i>Any</i>	<i>Edicions</i>	<i>Any</i>	<i>Edicions</i>	<i>Any</i>	<i>Edicions</i>
1900	1	1924	6	1948	3
1901	4	1925	4	1949	3
1902	1	1926	1	1950	4
1903	4	1927	3	1951	4
1904	2	1928	3	1952	1
1905	4	1929	3	1953	5
1906	5	1930	0	1954	3
1907	4	1931	1	1955	3
1908	2	1932	0	1956	2
1909	3	1933	2	1957	2
1910	3	1934	5	1958	0
1911	4	1935	2	1959	1
1912	9	1936	4	1960	0
1913	1	1937	0	1961	5
1914	2	1938	2	1962	1
1915	2	1939	2	1963	4
1916	4	1940	4	1964	0
1917	4	1941	3	1965	1
1918	1	1942	6	1966	4
1919	0	1943	5	1967	1
1920	2	1944	4	1968	1
1921	4	1945	4	1969	0
1922	0	1946	2	1970	0
1923	10	1947	2	1971	0

Sense any . . . 24

Total 216 edicions repartides en 15 llengües, en la forma que segueix:

1) Llatí	12 edicions
2) Català	13 »
3) Castellà	135 »
4) Vasc	2 »
5) Portuguès	5 »
6) Italià	3 »
7) Francès	19 »
8) Occitana	1 »
9) Anglès	8 »
10) Bretó	1 »
11) Gaèlic	1 »

12) Alemany	12	»
13) Zulú	2	»
14) Canarés	1	»
15) Xinès.	1	»

És molt notable una edició Braille, impresa en els Tallers de l'Institut per Cecs. Barcelona, 1934-1942. 4 Volums (270x217 mm.).

Poques obres d'espiritualitat podran gloriar-se d'haver assolit una difusió tan extraordinària. Amb encert ha escrit l'autor del pòrtic de l'edició italiana de *Camí* que «malgrat les aparences i potser precisament per elles, el món —i la joventut en particular— té sempre més fam i set de Déu. Després del desfalc i l'engany de les paraules dels homes, la humanitat anhela el Verb que no pot fallar».

L'apòstol modern estudiós que vulgui adquirir la vida interior que necessàriament deu sintonitzar amb l'estudi, que no deixi de practicar l'esport de pescar a fons en l'abundantíssim manantial de fresca espiritualitat que brolla de les pàgines del gran llibret de T. de Kempis.

Lluís Vilarrúbia, Prev.